

Goner; navnlig de unge Menneſter, der nu omſtunder udgaa fra de lærde Skoler, komme ganſke uforberedte dertil; de ere ude af Stand til at behandle ſaadanne formelle vanſkelige Spørgsmaal, ſom der fordrer. Jeg tror nu ogſaa, at man i en anden Henseende kunde, om end fra forſkjellige Synspunkter, blive enig med det ærede Medlem om at ſe at blive af med filoſofiſk Examen. Den eneſte Følge af, at de unge Menneſter her ved Univerſitetet beſtæftige ſig med Filoſofi, er i Almindelighed den, at de tilegne ſig nogle filoſofiſke religiøſe Anſkuelser, der tyde paa den kompletteſte Konfuſion. Den filoſofiſke Examen er i Virkeligheden en virksom Propaganda for Fritænkeriet. Det ligger ganſke ſimpelt i Sagens Natur. Det ligger for det Førſte i, at de fleſte filoſofiſke Profeſſorer ikke have troet paa ret Meget i mange, mange Læder, og at de, der have forsvaret Troen — thi det er ogſaa ſket ved det filoſofiſke Fakultet — have forsvaret den paa en ſaadan Maade, at det ikke har været muligt for noget Menneſke at forſtaa, om det var et Forſvar eller ikke. Men dertil kommer en Ting endnu, at de unge Menneſter, der gaa paa filoſofiſke Auditorier, meget hurtig komme til det Punkt, at de erkende, at de ikke forſtaa det Mindſte af det. Der er da kun to Ting at gjøre, enten at erklære, at man ikke forſtaa det eller at give ſig Mine af, at man forſtaa det; det Førſte er aabendart det Vanſkeeligſte, man foretrækker derfor det Sidſte, og ſkal man give ſig Mine af at forſtaa det, er det navnlig overfor Koindeſjønnet det meſt Tiltrækkende ſtrag at erklære ſig for Fritænkere; derved viſer man, at man i Løbet af kort Tid har tilegnet ſig den filoſofiſke Dannelse og ſtaa paa et høiere Trin af Dannelse end de øvrige Menneſter. Man vækker derved en vis Beundring, der vel hurtig gaar over, men ſom dog altid er Noget. Nu vil jeg ſige, at det har Univerſitetet ligefrem ikke Mer til at gjøre; det er moraliſt forkaſteligt af Univerſitetet, naar der doceres Lærdomme, der ere imod den positive Tro. Stete det endda ved Forelæſninger, ſom de unge Menneſter ikke ere nøbte til at høre, var det en anden Sag; ſaa kunde man ſige: Jeg ſender ikke mine Sønner til de Forelæſninger; men Loven forlanger jo af enhver Mand i Landet, der vil lade ſine Børn gaa Embedsveien, at han ſkal lade dem behandle i et Nar i Filoſofi af en, to eller tre Profeſſorer (Afbyrdelse); naa, kun af een, ſaameget deſto bedre. Regjeringen eller Loven begaar i Virkeligheden en betydelig Vret mod Forældrene, idet den tvinger dem til at udsætte deres Sønner for en Fare, der i Almindelighed har meget ſpørgelige Reſultater og ofte for hele Livet kan have Reſultater, ſom ialtſald af diſſe Forældre — jeg ſer ganſke bort fra de konfeſſionelle eller religiøſe Synspunkter —

anſes for den ſørſte Ulykke. Og det gjør Loven, uden ved Siden af at ſiſte nogenſomhelſt Nytte; thi de unge Menneſter have ikke mindſte Gavn af det filoſofiſke Nar; man faſtholder det blot ſom gammel Slendrian og Bane og opnaar ikke Andet derved end at gjøre mange Familier ulykkelige og fordærve mange Menneſter. Jeg tror, at det ærede Medlem fra Langeland ogſaa paa det Omraade vil kunne være enig med mig; thi om vi end have forſkjellige Anſkuelser om de filoſofiſke Systemers Verdi, er jeg dog fuldſtændig overbevist om, at det ærede Medlem ikkeønſter Udbredelse af ſlige Anſkuelser gjennem Ikke-Forſtaeſe, men kun gjennem Forſtaeſe, og ikke ſætter mindſte Pris paa den Propaganda, der kan gjøres ved Studierne til den filoſofiſke Examen; thi det, der kommer ud deraf, bliver hverken Fritænkere eller Troende, men kun nogle af de latterligſte Individer, der findes i Verden, og ſom kunne gjøre en hel Del Fortræd paa ſig ſelv og i Livets Løb ogſaa paa Andre. Alſaa jeg tror, at vi fra vore forſkjellige Synspunkter maa kunne blive enige derom; men derimod beklager jeg ikke at kunne blive enig med det ærede Medlem om, hvad han vil ſætte i Stedet. Det ærede Medlem vil ſætte iſtebet en Slags encyclopædiſk Overſigt over, hvad der bydes ved Univerſitetet; ſaaledes forſtod jeg ialtſald det ærede Medlem, men maatte jeg har jeg ikke opſatt det ærede Medlem rigtig. (Brandes: Jo!) Den Bet tror jeg nu ikke, det er rigtigt at gaa; jeg tror ikke, at det i Grunden vil lette den Opgave, det ærede Medlemønſter at lette for den Studerende, nemlig at gjøre det muligt for ham at ſe, hvilket Fag han ſkal vælge. Vil man ſætte Noget i Stedet — jeg veed ikke, hvorfor man ſtulde gjøre det — men vil man gjøre det, forekommer det mig, at det er rigtigere at gaa tilbage til noget lignende ſom den gamle anden Examen, og da navnlig henlægge den væſentlig Del af det mathematifke Studium til denne Examen, alſaa tage det bort fra Skolen. Thi det er viſnok en Klage, der har lydt til Mange af os fra mangfoldige Skoler, Klagen over den Maade, hvorpaa Mathematiken drives, ſærlig i den klaſſiſke Afdeling, eller overfor dem, der ſtulle gaa den klaſſiſke Vej, idet den er til Skade for Cleverne eller dog til ingen Nytte for dem, efterſom de komme for tidlig til den, hvorimod et senere mathematifk Studium, ſaaledes ſom det ogſaa fandt Sted, da man havde den anden Examen, kan være i høi Grad til Nytte. Det kan forenes med Jyſki og maatte ogſaa med formel Logik, ſom jeg ikke tror er noget ſaa ſlem, ſom det ærede Medlem fra Langeland antog. Den formelle Logik er dog i ethvert Tilfælde bedre end ſlet ingen Logik, og der er mange Menneſter, ſom trænge i høieſte Grad til at faae den for-